

Понівечений всесвіт Івана Падалки

27 жовтня виповнюється 120 років від дня народження художника

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Його заарештували 1936-го. 1937-го розстріляли. Тіло скинули в багатотисячну братську могилу Биківнянського лісу, де покояться останки найкращих представників української інтелігенції.

Поневолення за диким обвинуваченням, допити і розстріл, знищення майже всього доробку... Навіщо тоді всі ті пошуки, високої устремління, острах не відбутися? Навіщо взагалі той підступний талант, приправлений творчими муками? Але ж одного дня хтось, далекий від тонких матерій, може раптом припинити твоє життя так просто, ніби зрізати іграшку з мотузки.

У 43 роки, на вершині творчої самореалізації, Іван Падалка пішов у небуття. Його дружина Марія Пасько 21 рік провела в таборах на Колимі за «шпіонаж і недонесення на чоловіка». Про те, що сталося з малим сином репресованого подружжя, нічого невідомо.

Неприваблива смерть красивих духом людей та страждання їхніх близьких – гримаса долі, щедрої на жорстокість...

Учень і послідовник мистецьких принципів професора Михайла Бойчука, а напередодні арешту – вже сам професор живопису в Харківському художньому інституті, Іван Падалка подолав усі горнила фахового становлення. Самовдосконалювався крок за кроком: церковна школа в селі Жорнокліови на Полтавщині, керамічна школа в Миргороді, Полтавський етнографічний музей, де копіюванням килимів заробив гроші на майбутнє навчання, Київське художнє училище і, врешті, майстерня Бойчука в Київській академії мистецтв. Різні види обра-

зотворчості, в яких виявляв неабияку обдарованість: живопис, гончарство, gobelen, плакат, книжкова графіка. Цікаві проекти з художниками-одномумцями. Участь у виставках по всьому світу (Німеччина, Голландія, Швейцарія, Швеція, Данія, Англія, Франція, Японія).

Бойчукісти досліджені вельми ретельно. Занурюватися у специфіку їхнього художнього метода в нашому випадку не є пріоритетним завданням. Та вже те, що вони не вписувалися в рамки соцреалізму й за умов тотальної денационалізації являли собою саме національну школу живопису, – на той час доволі переконливі приводи, щоб опинитися в катівнях НКВС. Аналізуючи ці та інші можливі причини страти Івана Падалки, розуміємо: історія його життя та смерті видається вельми актуальною з огляду на нинішню українську реальність.

Бунтар із юності, нонконформіст, що не творить і не живе за загальноприйнятими лекалами, автор «незручних» публікацій, декламатор рядків Шевченка, а разом із тим усім – відвертий носій національного начала. Навіть цього задосить, щоб потрапити до когорти небезпечних для режиму осіб.

Через таких, як він, система раз у раз розбиває міф про абсолютну свободу людей так званого вільного фаху. Художник вільний доти, доки не стикнеться з войовничим нехлюйством та грубою силою. Проти цих

71

напастей він споконвіку безпорадний. Так само, як безсилый проти маніпуляцій державної машини.

У вердикті Військової колегії Верховного Суду СРСР Іван Падалка фігурував як учасник «націонал-фашистської терористичної організації, що ставив за мету відторгнення України від СРСР та реставрацію капіталізму».

І хоч як це дивно, а й у XXI столітті стикаємося з чиєюсь параноєю навколо бажання України бути вільною, навколо звичайного прагнення людей залишатися українцями. Із молохом насильницьких смертей. Із використанням митців як розмінної монети на першому плані ідеологічних війн.

Не є одкровенням бородасте спостереження: людство ходить по колу й не робить висновків із власних ганебних уроків. Одна з ілюстрацій цієї порочної практики – спогад про Івана Падалку.

Атака

Виставка робіт І. Падалки в Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури в Києві. Січень 2013 р.